

**UJEDINJENE
NACIJE**

Međunarodni sud za krivično
gonjenje lica odgovornih za
teška kršenja međunarodnog
humanitarnog prava počinjena
na teritoriji bivše Jugoslavije od
1991. godine

Predmet br. IT-03-69-T

Datum: 2. jul 2009.

Original: engleski

PRED PRETRESNIM VEĆEM I

U sastavu: sudija Alphons Orie, predsedavajući
sudija Michèle Picard
sudija Elizabeth Gwaunza

Sekretar: g. John Hocking

Odluka od: 2. jula 2009.

TUŽILAC

protiv

**JOVICE STANIŠIĆA
I
FRANKA SIMATOVIĆA**

JAVNO

**RAZLOZI ZA ODBIJANJE ZAHTEVA STANIŠIĆEVE ODBRANE
DA SE PRETRESI ZAKAZANI ZA 9. I 10. JUN 2009. GODINE ODGODE I DA
PSIHIJATAR PREGLEDA JOVICU STANIŠIĆA PRE POČETKA SUĐENJA
I ZA ODLUKU DA SE RASPRAVA ZAKAZANA ZA 9. JUN 2009. GODINE
ODRŽI U ODSUSTVU OPTUŽENOG**

Tužilaštvo

g. Dermot Groome
gđa Doris Brehmeier-Metz

Branioci Jovice Stanišića

g. Geert-Jan Alexander Knoops
g. Wayne Jordash

Branioci Franka Simatovića

g. Zoran Jovanović
g. Vladimir Domazet

Prevod

KONTEKST

1. Dana 9. juna 2009. godine optuženi Jovica Stanišić (dalje u tekstu: optuženi) tvrdio je da se ne oseća dovoljno dobro da bi mogao da prisustvuje suđenju, ali se nije odrekao prava da tog dana prisustvuje raspravi. Istog dana Stanišićeva odbrana tražila je da se rasprave zakazane za 9. i 10. jun 2009. godine odgode sve dok psihijatar ne pregleda optuženog. Takođe 9. juna 2009. godine Veće je odbilo zahtev Stanišićeve odbrane i odlučilo da raspravu zakazanu za taj dan održi u odsustvu optuženog.¹ Veće će sad navesti razloge za takvu odluku.

PROCEDURALNI ISTORIJAT I PODNESCI STRANA U POSTUPKU

2. Dana 10. marta 2008. godine Veće je zaključilo da je optuženi procesno sposoban.² Dana 16. maja 2008. godine Žalbena veće uputilo je Veće da odgodi postupak u ovom predmetu i da ponovo proceni "zdravstven[o] stanj[e] optuženog pre utvrđivanja kada bi suđenje trebalo da počne".³ S tim u skladu, Veće je 20. maja 2008. godine odgodilo postupak do daljeg.⁴ Dana 26. maja 2008. godine Veće je odobrilo da Jovica Stanišić i Franko Simatović budu privremeno pušteni na slobodu i detaljno ustanovilo proceduru za nadgledanje zdravstvenog stanja optuženog i izveštavanje o njemu.⁵ Dana 24. aprila 2009. godine Veće je odlučilo da suđenje u ovom pretmetu treba da se nastavi, pa je, s tim u skladu, ukinulo odluku kojom su dvojica optuženih bila privremeno puštena na slobodu.⁶

¹ Proceduralni istorijat biće izložen u nastavku. Za dalje detalje o istorijatu postupka vidi Odluku o početku suđenja i modalitetima suđenja, 29. maj 2009. godine (dalje u tekstu: Odluka o modalitetima), par. 1–5.

² Odluka po Zahtevu u vezi sa procesnom sposobnošću, 10. mart 2008. godine (dalje u tekstu: Odluka o procesnoj sposobnosti).

³ Odluka po Žalbi odbrane na Odluku o daljem toku postupka, 16. maj 2008. godine (dalje u tekstu: Odluka od 16. maja 2008. godine), par. 22.

⁴ T. 1258.

⁵ Odluka o privremenom puštanju na slobodu, 26. maj 2008. godine, par. 68.

⁶ Odluka po Zahtevu tužilaštva za ukidanje privremenog puštanja na slobodu Jovice Stanišića i ponovnu procenu njegovog zdravstvenog stanja i za ukidanje privremenog puštanja na slobodu Franka Simatovića, 24. april 2009. godine.

Prevod

3. Dana 29. maja 2009. godine Veće je donelo Odluku o početku suđenja i modalitetima suđenja.⁷ U toj odluci Veće je razmotrilo zdravstveno stanje optuženog, onako kao je ono izloženo u lekarskim izveštajima dostavljenim Veću posle Odluke Žalbenog veća po Žalbi odbrane na Odluku o daljem toku postupka, od 16. maja 2008. godine, a naročito dva izveštaja koja su sačinili nezavisni sudski veštaci dr De Man i dr Siersema,⁸ kao i pet lekarskih izveštaja koje je dostavio nadležni lekar u Pritvorskoj jedinici Ujedinjenih nacija.⁹ Veće je prihvatilo procenu da je optuženi procesno sposoban, kako je to izneto u Odluci o procesnoj sposobnosti.¹⁰ Veće je zaključilo da suđenje u ovom postupku treba da počne u skladu s modalitetima suđenja utvrđenim u Dodatku Odluke o modalitetima.¹¹

4. Prema Odluci o modalitetima, i pre rasprave od 9. juna 2009. godine, nadležni lekar je Veću dostavio dva nedeljna izveštaja, od 2. juna 2009. i od 9. juna 2009. godine.¹² U Izveštaju nadležnog lekara od 2. juna 2009. godine rečeno je da ispitivanjem putem magnetne rezonance, izvršenim pošto je optuženi 24. maja 2009. godine nakratko izgubio svest, nisu ustanovljene nikakve anomalije, te da je nalaz ukazivao na vazovagalni refleks.¹³ Mimo toga, u izveštaju je ponovljeno ono što je već rečeno u prethodnim nedeljnim izveštajima; njima nije dodato ništa od suštinskog značaja.¹⁴ Dana 2. juna 2009. godine nadležni lekar odgovarao je na pitanja koja su mu strane u postupku i Veće postavljali o sadržaju izveštaja.¹⁵ Što se tiče mentalnog zdravlja optuženog, nadležni lekar je objasnio da je, kad je u nedeljnim izveštajima konstatovao da je

⁷ Odluka o modalitetima.

⁸ Podnesak Sekretarijata na osnovu pravila 33(B) o izveštaju psihijatra, 19. mart 2009. godine (dalje u tekstu: Izveštaj dr De Mana); Podnesak Sekretarijata na osnovu pravila 33(B) o izveštaju veštaka, 23. mart 2009. godine.

⁹ Odluka o modalitetima, par. 6, 11–23, 25.

¹⁰ Odluka o modalitetima, par. 13.

¹¹ Odluka o modalitetima, par. 25, Dodatak.

¹² Lekarski izveštaj dr Michaela Eekhofa, nadležnog lekara, 2. jun 2009. godine (dalje u tekstu: Izveštaj nadležnog lekara od 2. juna 2009. godine); Formular za odsustvovanje iz sudnice i lekarski izveštaj dr Michaela Eekhofa, nadležnog lekara, 9. jun 2009. godine (dalje u tekstu: Izveštaj nadležnog lekara od 9. juna 2009. godine).

¹³ Izveštaj nadležnog lekara od 2. juna 2009. godine, par. 19.

¹⁴ Izveštaj nadležnog lekara od 2. juna 2009. godine. Za pregled ranijih lekarskih izveštaja v. Odluku o modalitetima, par. 14–19.

¹⁵ T. 1372–1381.

Prevod

psihološko stanje optuženog "nepromenjeno",¹⁶ zdravstveno stanje optuženog poredio sa stanjem iz vremena kad je upoznao optuženog, 4. maja 2009. godine, te da ta procena počiva i na izveštaju dr Vere Petrović od 10. maja 2009. godine i na njegovim sopstvenim opažanjima.¹⁷

5. Optuženi se odrekao prava da bude fizički prisutan u sudnici tokom pretpretnesne konferencije, održane 2. juna 2009. godine.¹⁸

6. Dana 9. juna 2009. godine, pošto su strane u postupku dostavile podneske, Veće je donelo Odluku o izmeni modaliteta suđenja.¹⁹ Izmene su podrazumevale da će optuženog pregledati psihijatar koji će jednom u osam nedelja Veću podnositi pismeni izveštaj o zdravstvenom stanju optuženog.²⁰

7. U Izveštaju nadležnog lekara od 9. juna 2009. godine ponovljena je procena iz ranijih izveštaja da bol u leđima optuženog polako popušta i dodato da je opaženo da "optuženi hoda ćelijom bez pomagala. Fizioterapeut je osmislio program za rehabilitaciju."²¹ Nadležni lekar naveo je i da ima naznaka da se kolitis pogoršava, te da je gastroenterolog modifikovao terapiju.²² Konačno, što se tiče mentalnog stanja optuženog, nadležni lekar naveo je sledeće:

Psihološko stanje je nepromenjeno. Duševno stanje ukazuje na depresiju; ima negativan odnos prema budućnosti i kaže da dalje nema smisla živeti. Mislim da u ovom trenutku ne postoji opasnost od samoubistva. G. Stanišić je odbio ponudu dr Falkea da se konsultuje s psihijatrom, ali

¹⁶ Vidi Lekarski izveštaj dr Michaela Eekhofa, nadležnog lekara, od 18. maja 2009. godine, dostavljen 20. maja 2009. godine (dalje u tekstu: Izveštaj nadležnog lekara od 18. maja 2009. godine); Lekarski izveštaj dr Michaela Eekhofa, nadležnog lekara, od 26. maja 2009. godine, dostavljen 27. maja 2009. godine (dalje u tekstu: Izveštaj nadležnog lekara od 26. maja 2009. godine); Izveštaj nadležnog lekara od 2. juna 2009. godine.

¹⁷ T. 1376–1378; Lekarski izveštaj dr Michaela Eekhofa, nadležnog lekara, od 5. maja 2009. godine, dostavljen 21. maja 2009. godine. Izveštaj dr Vere Petrović potom je dostavila Stanišićeva odbrana, vidi Podnesak odbrane g. Stanišića: lekarski izveštaj dr Petrović, s Dodatkom, 17. jun 2009. godine (dalje u tekstu: Izveštaj dr Petrović).

¹⁸ Formular za odsustvovanje iz sudnice, 2. jun 2009. godine; T. 1371.

¹⁹ Odluka o izmeni modaliteta suđenja, 9. jun 2009. godine (dalje u tekstu: Odluka o izmeni modaliteta). Vidi i T. 1440.

²⁰ Odluka o izmeni modaliteta, Dodatak B, par. 3. U Dodatku B ove Odluke navedeni su operativni modaliteti suđenja, pa će se ovaj dokument u nastavku pominjati kao Modaliteti suđenja.

²¹ Izveštaj nadležnog lekara od 9. juna 2009. godine, str. 4. Vidi Odluku o modalitetima, par. 15–16, 18–19, 21.

²² Izveštaj nadležnog lekara od 9. juna 2009. godine, str. 4. Nadležni gastroenterolog je dr Marcel Cazimier.

Prevod

je zatražio sastanak sa dr De Manom, psihijatrom koji dobro poznaje kontekst i istorijat. Mislim da bi nam izveštaj dr De Mana o aktuelnom psihološkom i psihijatrijskom stanju mogao dati ekspertsko mišljenje i savet.²³

8. Takođe 9. juna 2009. godine optuženi je preko osoblja Pritvorske jedinice ujedinjenih nacija (dalje u tekstu: PJUN) obavestio Veće da se ne oseća dovoljno dobro da bi lično prisustvovao suđenju, ali i da ne želi da koristi video-konferencijsku vezu.²⁴ Osim toga, optuženi je tvrdio da se nije odrekao prava da bude fizički prisutan u sudnici tokom uvodne reči tužilaštva, zakazane za taj dan.²⁵ Na izričito pitanje Veća, Stanišićeva odbrana odgovorila je da optuženi nije u stanju da učestvuje u suđenju putem video-konferencijske veze u PJUN-om "isključivo zbog mentalnog stanja".²⁶ Zato je Stanišićeva odbrana zatražila da se pretresi zakazani za 9. i 10. jun 2009. godine odgode sve dok optuženog ne pregleda psihijatar.²⁷ Da bi to potkrepila, Stanišićeva odbrana pozvala se na Izveštaj dr Petrović.²⁸ Tužilaštvo je tvrdilo da Stanišićeva odbrana tim zahtevom pokušava da poistoveti procenu samog optuženog i njegovo lečenje, i dodalo da se tužilaštvo ne bi protivilo tome da optuženi redovnije ide na psihijatrijsku terapiju.²⁹ Međutim, tužilaštvo se usprotivilo odgađanju suđenja.³⁰

9. Dana 9. juna 2009. godine strane u postupku i Veće ispitali su nadležnog lekara o Izveštaju nadležnog lekara od 9. juna 2009. godine i o Izveštaju dr Petrović.³¹ Nadležni lekar izjavio je da nije utvrđeno iz kog razloga optuženi ima bolove u lumbalnom delu i da je diskus hernija isključena kao razlog.³² Što se tiče mentalnog zdravlja optuženog, nadležni lekar je ponovio da njegova procena o tome da je psihološko stanje optuženog i dalje "nepromenjeno" počiva i na Izveštaju dr Petrović i na njegovim ličnim opažanjima.³³ U tom smislu, nadležni lekar je dodao i da je optuženi u stanju da

²³ Izveštaj nadležnog lekara od 9. juna 2009. godine, str. 4.

²⁴ Izveštaj nadležnog lekara od 9. juna 2009. godine, str. 1–2. Što se tiče video-konferencijske veze, vidi Modalitete suđenja, par. 5.

²⁵ *Ibid.*

²⁶ T. 1413–1414.

²⁷ T. 1432–1434.

²⁸ T. 1414.

²⁹ T. 1435.

³⁰ T. 1436.

³¹ T. 1416–1432.

³² T. 1428.

³³ T. 1418, 1420.

Prevod

razgovara o svojoj bolesti.³⁴ Osim toga, nadležni lekar je izjavio da se ne slaže s mišljenjem koje je dr Petrović iznela u Izveštaju da su kod optuženog depresija i apatija postale hronične.³⁵

10. Saslušavši mišljenje nadležnog lekara, Veće je odbilo zahtev Stanišićeve odbrane da odgodi pretrese zakazane za 9. i 10. jun 2009. godine i odlučilo da se pretres od 9. juna 2009. godine održi u odsustvu optuženog.³⁶

DISKUSIJA

11. Prema mišljenju Žalbenog veća, "optuženi koji tvrdi da nije procesno sposoban snosi teret da iznese uverljive dokaze za to".³⁷ Veće smatra da optuženi koji tvrdi da se ne oseća dovoljno dobro da bi određenog dana mogao da prisustvuje suđenju ima obavezu da pokaže da to zaista jeste tako. Odluku o tome da li će prihvatiti tvrdnju optuženog donosi isključivo Veće. To proizlazi iz odgovornosti Veća da garantuje pravično i ekspeditivno suđenje, ustanovljene u članu 20 Statuta. Ukoliko se ne uveri u to da se optuženi ne oseća dovoljno dobro da bi prisustvovao suđenju, Veće može da odluči da se zakazana rasprava održi i u odsustvu optuženog. Veće smatra da bi u protivnom optuženi mogao da određuje kada će se i da li će se uopšte rasprave u njegovom predmetu održavati. Što se tiče dokazivanja eventualno lošeg zdravstvenog stanja, zbog kojeg bi trebalo odgoditi rasprave, optuženom u ovom predmetu izašlo se u susret, pošto Veće redovno dobija lekarske izveštaje o zdravstvenom stanju optuženog.³⁸

12. Kao što je već rečeno, 29. maja 2009. godine Veće je procenilo da suđenje može da počne, u skladu s modalitetima suđenja izloženim u Dodatku toj odluci. Nijedna strana u postupku nije zatražila odobrenje da uloži žalbu na tu odluku, niti je od Veća traženo da ponovo razmotri svoju odluku, s obzirom na eventualne nove okolnosti. U odnosu na trenutak u kom je doneta Odluka o modalitetima, Veću je 9. juna 2009. godine na

³⁴ T. 1419.

³⁵ T. 1420.

³⁶ T. 1440, 1442.

³⁷ *Tužilac protiv Stanislava Galića*, Žalbeno veće, Presuda, 17. jul 2008. godine, par. 56.

³⁸ Vidi Modalitete suđenja, par. 3.

Prevod

raspolaganju stajao dodatni materijal: Izveštaj nadležnog lekara od 2. juna 2009, Izveštaj nadležnog lekara od 9. juna 2009. godine i Izveštaj dr Petrović.

13. Veće smatra da ni u Izveštaju nadležnog lekara od 2. juna 2009. ni u Izveštaju nadležnog lekara od 9. juna 2009. godine nema ničeg zbog čega bi bilo opravdano odložiti pretres zakazan za 9. jun 2009. godine. Na osnovu tih izveštaja i informacija koje su nadležni lekari saopštili prilikom ispitivanja u sudnici 2. i 9. juna 2009. godine pokazalo se da se zdravstveno stanje optuženog nije bitno promenilo od Odluke o modalitetima.

14. U argumentima iznesenim 9. juna 2009. godine Stanišićeva odbrana pozvala se na Izveštaj dr Petrović od 10. maja 2009. godine. Kako je Stanišićeva odbrana navela, taj se Izveštaj pominje u nedeljnom izveštaju nadležnog lekara od 11. maja 2009. godine.³⁹ U Izveštaju dr Petrović kaže se:

Tokom poslednjih nekoliko godina [optuženi] je izgubio sve ideale. To se ogledalo u sve težim fizičkim oboljenjima, tako da su depresija i apatija postale hronične. [...] Otkako je prispeo u Pritvorsku jedinicu, ispitanik pokazuje znake depresije. Emotivno je nestabilan, osetljiv, gotovo sasvim nezainteresovan, ispoljava osećanja bespomoćnosti i beznađa. Raspoloženje odgovara teškoj depresiji, ali halucinacija nema. [...] Može da se koncentriše, ali ne zadugo. Intelktualni kapaciteti variraju, isto kao i angažman. Kod procesa razmišljanja nema psihopatoloških promena. Pamćenje je često ozbiljno ograničeno krajnjom pasivnošću i indiferentnošću, ali druge promene kod ove funkcije nisu opažene.⁴⁰

15. Osim toga, u Izveštaju dr Petrović kaže se da optuženi gubi na težini ("mršavi").⁴¹ Na kraju Izveštaja dr Petrović zaključuje se da se "zbog pomenutog stanja opšte psihičko zdravlje [optuženog] pogoršalo, tako da čak postoje i indirektna naznake o sklonosti samoubistvu".⁴² Osim tog zaključka, procena mentalnog stanja optuženog, navedena u Izveštaju dr Petrović, ne razlikuje se bitno od procene navedene u Izveštaju dr De Mana, na koji se Veće prevashodno oslanjalo kad je u Odluci o modalitetima procenjivalo

³⁹ T. 1414. Vidi Lekarski izveštaj dr Michaela Eekhofa, nadležnog lekara, 11. maj 2009. godine, dostavljen 25. maja 2009. godine, i Odluku o modalitetima, par. 15, 20.

⁴⁰ Izveštaj dr Petrović, str. 3.

⁴¹ *Ibid.*

⁴² *Ibid.*

Prevod

mentalno stanje optuženog.⁴³ Što se tiče gubitka telesne težine, iz nekoliko uzastopnih nedeljnih izveštaja sačinjenih posle Izveštaja dr Petrović proizlazi da se telesna težina optuženog nije promenila, a analiza urina pokazala je pozitivan energetski balans.⁴⁴ Osim toga, nadležni lekar je iz Izveštaja dr Petrović izveo u velikoj meri drugačije zaključke nego što ih je izveo iz sopstvenih posmatranja optuženog, koji glase da optuženi može da učestvuje u postupku.⁴⁵

ZAKLJUČAK

16. Uzimajući u obzir zdravstveno stanje optuženog, izloženo u lekarskim izveštajima dostavljenim Veću posle donošenja Odluke o modalitetima, i u skladu s obavezom Veća na osnovu člana 20 Statuta, Veće je zaključilo da Stanišićeva odbrana nije pokazala da se optuženi ne oseća dovoljno dobro da bi mogao da prisustvuje raspravi 9. juna 2009. godine, ni da bi zbog toga rasprave zakazane za 9. i 10. jun 2009. godine trebalo odgoditi dok ne stigne dalja procena od psihijatra.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu se merodavnom smatra verzija na engleskom.

/potpis na originalu/
sudija Alphons Orie,
predsedavajući

Dana 2. jula 2009. godine
U Hagu,
Holandija

[pečat Međunarodnog suda]

⁴³ Vidi Odluku o modalitetima, par. 12, 20.

⁴⁴ Izveštaj nadležnog lekara od 18. maja 2009. godine; Izveštaj nadležnog lekara od 26. maja 2009. godine; Izveštaj nadležnog lekara od 2. juna 2009. godine; Izveštaj nadležnog lekara od 9. juna 2009. godine, str. 4.

⁴⁵ Izveštaj nadležnog lekara od 9. juna 2009. godine, str. 4; T. 1418–1421, 1427–1431.